

LEVEN NA DIT LEVEN

FEDERICO SUÁREZ

LEVEN NA DIT LEVEN

Voor een lijst met de gezamenlijke uitgaven
van De Boog en Betsaida, zie laatste bladzijde.

Oorspronkelijke titel:

Después de esta vida

© 1978 Rialp, Madrid

Nederlandse vertaling © Stichting De Boog, 2017

Co-uitgave met Uitgeverij Betsaida

Tweede bijgewerkte druk - ARCO 6

Correspondentieadressen:

Stichting De Boog
Herenstraat 41
3512 KB UTRECHT
info@deboog.nl
www.deboog.nl

Uitgeverij Betsaida
Papenhulst 4
5211 LC 's-HERTOGENBOSCH
info@betsaida.org
www.betsaida.org

ISBN 978-90-6257-

NUR 711

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	6
1. Uitvoerders van het evangelie.....	9
2. Het lot van de mensen.....	26
3. Niets is verborgen	42
4. Waar hun wormen blijven vreten.....	58
5. Wat God bereid heeft	74
6. De dwaze maagden	86
7. De luie knecht	99
8. De rijke man en de arme Lazarus	112
9. Ze werden uitgenodigd voor de maaltijd	123
10. De gezegenden en de vervloekten.....	134
11. Later zult gij het begrijpen.....	146
12. En na onze ballingschap.....	161

VOORWOORD

In de tweede helft van de zeventiende eeuw leefde Pedro de Axular, een priester uit Navarra, die zijn priesterambt het grootste deel van zijn leven in het zuiden van Frankrijk uitoefende. Hij schreef een boek in de Baskische taal met de titel *Gero*, wat 'later' betekent. Het bevat een zeer volledige uitleg van het katholieke geloof. Omdat zijn boek in beginsel een ascetische benadering heeft, is het bij uitstek een praktisch werk. Wanneer hij de leer uiteenzette, was dat met de bedoeling de christen aan te sporen om te leven overeenkomstig wat de leer voorschrijft.

Natuurlijk was het niet de eerste keer dat een dergelijk boek werd geschreven. Wat ik aan dit boek opmerkelijk vond, is niet zozeer de stijl, maar veeleer de treffende titel. De auteur heeft juist voor deze titel gekozen, omdat hij wilde waarschuwen voor de gevaren van het uitstellen van de bekering tot 'later'. Een 'later' dat misschien nooit komt en waarvan niemand echt zeker weet of het ooit zal komen. In dit boek wil ik het ook over 'later' hebben, maar in een andere betekenis.

Later... Wat gebeurt er na de dood? Wat gebeurt er wanneer het leven dat een mens geleefd heeft, slechts een vage herinnering wordt voor degenen die hij achterliet? Wat gebeurt er wanneer van wat ooit een mens was, alleen een koud lichaam in staat van ontbinding overblijft? Als de mens en diens leven tot een hoop afval is geworden, hebben dan begrippen als verstand, liefde, schoonheid, wetenschap, lijden, aspiraties, werk, menselijk gedrag, zelfs tijd nog enige betekenis? Zal het echt enig verschil maken of die mens zijn leven hier op aarde heeft doorgebracht als een heilige of als een schurk? Maakt het enig verschil of een mens ge-

durende zijn leven hier op aarde goede dingen doet of dat hij zijn naaste kwaad berokkent?

Het is misschien vreemd, maar de nabije dingen helpen ons nooit om de weg in het leven te vinden en nog minder om te weten wat ons aan het einde van de weg wacht. Sterker nog, het nabije bemoeilijkt ons zicht op de weg en werkt vaak als een obstakel. Wanneer wij onze blik richten op zaken die dichtbij zijn, dan verliezen wij ons gevoel voor verhoudingen en ons onderscheidingsvermogen wordt verzwakt. Wanneer wij ons door impulsen in plaats van door het verstand laten leiden, worden onze geestelijke horizonten vaag, bijna onwerkelijk. Want het is juist de afstand, het perspectief dat ons de juiste verhoudingen doet zien en dat kan alleen als de blik niet gehinderd wordt door voorwerpen die groot en belangrijk lijken zodat ze al het andere verbergen.

En toch is het mogelijk tijdens ons aardse bestaan onze geest zodanig op de gebeurtenissen van elke dag te richten dat we voldoende afstand houden om het belang en de werkelijke waarde daarvan juist te kunnen inschatten. Het is voldoende dat we ons met onze verbeelding in dat ‘straks’ plaatsen, want alleen vanuit dat perspectief kunnen we gebeurtenissen als voltooid opvatten, en dan wordt het verschil tussen het belangrijke en het nutteloze duidelijk. Zo ziet men, zoals Chesterton zei, “de grootsheid van het kleine” en “de kleinheid van het grote”, wat ons in staat stelt als ware mensen te leven, rationeel en vrij.

Ondanks dit alles wil ik niet zeggen dat wij door een inspanning van onze verbeelding onze aandacht aan de alledaagse werkelijkheid moeten onttrekken om deze exclusief te richten op wat er na de dood zal komen. Integendeel, het is veeleer mijn bedoeling om de verbeelding te laten voor wat ze is en onze vijf zintuigen te richten op de gewone dingen van het leven.

Wel moeten wij deze werkelijkheden in het licht zien van andere realiteiten die - ook al zijn deze nu nog niet voor onze zintuigen waarneembaar - nog reëler en duurzamer zijn. Want we zullen hoe dan ook met die eeuwige waarheden te maken krijgen. Het verschil tussen een zinvol en

een leeg leven wordt gemeten aan de hoeveelheid liefde tot God die erin tot uitdrukking komt.

Het is voor de mens van levensbelang om dit nooit uit het oog te verliezen, omdat de tijd voorbijgaat en het leven wegebt. Wij worden hieraan herinnerd door een Spaanse dichter die kort en krachtig schrijft: “Na het leven en het dromen komt het belangrijkste: wakker worden.” God wil dat we dit niet vergeten, want wanneer wij wakker worden, zullen wij oog in oog staan met de eeuwigheid.

UITVOERDERS VAN HET EVANGELIE

Weest uitvoerders van het evangelie, en niet alleen toehoorders; dan zoudt gij uzelf bedriegen.

Jak 1,22

Enige glasheldere verzen aan het einde van de Bergrede - zoals we die lezen in het Evangelie volgens Matteüs - dienen als samenvatting van alles wat Jezus tot op dat moment de mensen had geleerd. In feite zijn zij meer dan alleen maar een samenvatting; zij vormen de praktische conclusies van de leer van Jezus. Volgens Matteüs luidt het einde van de Bergrede als volgt:

“Ieder nu, die deze woorden van Mij hoort en ernaar handelt, kan men vergelijken met een verstandig man die zijn huis op rotsgrond bouwde. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij stortten zich op dat huis, maar het viel niet in, want het stond grondvest op de rots. Maar ieder die deze woorden van Mij hoort, doch er niet naar handelt, kan men vergelijken met een dwaas die zijn huis gebouwd heeft op zand. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij beukten op dat huis, zodat het volledig verwoest werd.” (Mt 7,24-27)

Wanneer onze Heer het over deze twee huizen heeft, het ene gebouwd op rotsgrond en het andere op zand, en wanneer Hij spreekt over de stortregens, de waterstromen en over wind en storm, spreekt Hij natuurlijk in overdrachtelijke zin. Maar deze gelijkenis heeft wél een heel duidelijke boodschap. En wanneer Hij over de boodschap zelf spreekt, komt er geen enkele gelijkenis meer aan te pas. Hij spreekt dan recht op de man af en windt er geen doekjes om. Zijn manier van spreken is zo overtuigend en nauwkeurig dat iedereen die zijn eigen standpunt wenst te bepa-

len met betrekking tot hetgeen Jezus zegt, iemand die positie kiest, geen andere keuze overblijft dan in Jezus te geloven, tenzij hij Jezus voor een leugenaar of een krankzinnige houdt.

Als we het leven van een mens als een bouwwerk beschouwen dat hij jaar in jaar uit nauwkeurig opbouwt, een bouwwerk dat hij met eigen bloed en zweet in elkaar zet, een gebouw dat ontworpen is volgens eigen wensen en ambities en overeenkomstig het doel dat hij in zijn leven wenst te bereiken, dan is dit wat Jezus ons met zijn gelijkenis over een mensenleven zegt: als de richting van iemands leven gebaseerd is op de woorden van Christus, zal hij een duurzaam gebouw hebben neergezet, solide en onverwoestbaar. Maar als hij zich in zijn leven laat leiden door woorden die niet van Christus komen, dan zal het bouwsel onvermijdelijk in stukken uiteenvallen, hoeveel moeite hij ook heeft gedaan om zijn levenswerk tot stand te brengen, hoe mooi en indrukwekkend het er ook uit mag zien en hoe duurzaam de gebruikte materialen ook zijn. Uiteindelijk zal blijken dat alle inspanningen voor niets zijn geweest. Dit betekent dat de woorden van Jezus, zijn leer, het solide fundament vormen waarop de mens zijn leven dient te grondvesten.

Ik zou nogmaals aandacht willen vragen voor de eerste regel uit dit citaat: “Ieder nu, die deze woorden van Mij hoort en ernaar handelt, kan men vergelijken met een verstandig man die zijn huis op rotsgrond bouwde.” Lijkt het niet ongelooflijk gedurfd om zoiets te zeggen? Het lijkt een duizelingwekkende eis die Jezus ons oplegt. Hij geeft zijn eigen woorden een absolute waarde. In feite beschouwt Hij zijn eigen woorden als zo absoluut, dat al het andere ervan afhankelijk moet worden gemaakt. Nog nooit eerder had iemand op deze manier gesproken. Zelfs de joden die vaak naar Hem luisterden moesten toegeven dat Hij anders sprak dan de Schriftgeleerden en de Farizeeërs. Jezus sprak als ‘iemand met gezag’ (Mt 7,29).

Maar zijn gezag was niet van een menselijke oorsprong. Hij had geen politiek gezag. Het was geen gezag gebaseerd op macht of invloed. Hij bekleedde geen publieke functie en had in zijn leven ook geen grote rijkdommen verzameld. Hij behoorde niet tot de gezaghebbende bovenklasse van de toenmalige maatschappij. Feitelijk was Jezus in dat opzicht de minste onder de mensen. Hij had geen huis om in te wonen. Hij had geen

vast inkomen. Hij had zelfs geen plek waarop Hij zijn hoofd kon laten rusten. Hij behoorde ook niet tot een sociale klasse die Hem enig aanzien kon verschaffen, hoe bescheiden dit ook geweest zou zijn. In menselijke termen was hij eenvoudigweg ‘de zoon van de timmerman’ (Mt 13,55).

Wanneer de Schriftgeleerden en Farizeeërs daarentegen over de wet van Mozes spraken (zij gaven daar vaak hun commentaar en uitleg over aan het volk), benadrukten zij telkens dat deze leer van iemand anders kwam en zeker niet hun persoonlijke opvattingen weerspiegelde. Wanneer Jezus predikte, was dat heel anders. Hij sprak altijd op eigen gezag. Hij benadrukte inderdaad heel expliciet dat de woorden die Hij sprak, zijn eigen woorden waren: “Ieder nu, die deze woorden van Mij hoort en ernaar handelt...” Nergens kan men zien dat zijn gezag van buitenaf komt. Het komt niet ergens anders of bij iemand anders vandaan. Jezus was degene die Hij was en bezat een gezag dat helemaal van Hem zelf kwam.

Hij vertelde de Farizeeërs in niet mis te verstane woorden dat Hij gekomen was om de Wet te vervullen, dat Hij de Heer van de sabbat was, dat Hij groter was dan Mozes en Abraham. Wanneer Hij hun dit alles vertelde, sprak Hij met zo’n grote zelfverzekerdheid, dat de Farizeeërs woedend op Hem werden (en tot op heden zijn er nog steeds mensen die op dezelfde manier zeer geïrriteerd raken bij het horen van zijn leer).

Kortom, Hij verklaarde dat Hij God zelf was, de eniggeboren Zoon van de Vader. Hij paste de messiaanse profetieën op zichzelf toe. Hij bezat daarom de macht om op eigen gezag te spreken. Daardoor zijn de woorden van Jezus zo geweldig belangrijk. Andere woorden kunnen nimmer belangrijker zijn dan de Zijne. Jezus is het ware Woord van God, het Woord dat vlees is geworden uit liefde voor alle mensen. Jezus is de absolute Waarheid, waaraan alle waarheden zijn af te meten. Hij is het Woord dat alles tot leven brengt, door zijn woord werd alles geschapen. Hij is werkelijker en blijvender dan de waarneembare wereld, dan de mens zelf en zijn ziel. Het is dezelfde Jezus die zei: “Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen niet voorbijgaan.” (Lc 21,33). Zijn woorden zijn van eeuwige waarde. En wanneer er geen mensen meer op aarde zullen zijn en de aarde opgehouden heeft te be-

staan, zal zijn woord ongeschonden blijven, want zijn woord is de werkelijkheid zelf en zijn woord overstijgt alle tijd en ruimte.

We moeten daarom niet verbaasd zijn over het grote belang dat Jezus aan zijn woorden hechtte: “Ieder nu, die deze woorden van Mij hoort en ernaar handelt...” Maar hoe staat het met de mensen die zijn woord niet horen? Sommige schrijvers hebben de laatste jaren geschreven over ‘de stilte van God’. Wellicht zijn wij deze uitdrukking weleens tegengekomen wanneer wij aan het lezen waren. Ze wordt gebruikt om de omstandigheid van sommige mensen te beschrijven die niet geslaagd zijn in hun zoektocht naar God, die Hem niet hebben kunnen vinden, en die daardoor worstelen in onzekerheid en angst. Deze schrijvers zijn bovendien van mening dat God zich niet overdreven inspant om zich aan hen te openbaren.

Ik heb mij nooit kunnen voorstellen wat voor een soort Openbaring deze mensen van God verlangen. Wat voor stem verwachten zij te horen? En toch lezen wij in de brief aan de Hebreeëen: “Nadat God eertijds vele malen en op velerlei wijzen tot onze vaders gesproken had door de profeten, heeft Hij nu, op het einde der tijden, tot ons gesproken door de Zoon, die Hij erfgenaam gemaakt heeft van al wat bestaat en door wie Hij ook het heelal heeft geschapen. Hij is de afstraling van Gods heerlijkheid en het evenbeeld van zijn wezen en Hij houdt alles in stand door zijn machtig woord.” (*Heb 1,1-3*) Jezus Christus, de Zoon van God, bracht ons de Boodschap van God. Deze werd verkondigd tot in de vier uithoeken van de wereld. Het werd opgeschreven in de Evangelies. Het is door de eeuwen heen door de Kerk dagelijks in woord en geschrift verkondigd. En God houdt niet op zich tot iedereen te richten, niet alleen door het verbazingwekkende wonder van de schepping, maar bovenal door zijn Zoon, het hoofd van de Kerk. God blijft altijd en overal tot de mensen spreken, door middel van alle vreugdevolle of dramatische gebeurtenissen die ons elk moment kunnen overkomen.

Het Nieuwe Testament met de evangelies is in de loop der jaren ontelbaar vaak uitgegeven. Daarmee is Jezus de meest bekende persoon in de hele geschiedenis geworden. Hoe zou een mens in alle eerlijkheid nog kunnen beweren dat God een zwijgende God is? Is het niet meer een

kwestie van menselijke doofheid? Tijdens zijn openbare leven heeft Jezus onophoudelijk gepredikt. Er werd door allerlei soorten mensen naar Hem geluisterd. Zijn aanwezigheid en woorden werden, gedurende die drie jaar, bekend in heel Israël. Niemand kan in alle eerlijkheid zeggen dat Jezus zich ten overstaan van het joodse volk stil heeft gehouden. Jezus sprak wel degelijk met hen en zij verwierpen ongetwijfeld zijn woorden, omdat zij niet konden verdragen deze woorden te horen (*Joh 8,43*). De meeste joden wilden niets van Jezus weten, noch van zijn boodschap.

Maar ook met betrekking tot de moderne mens, de mens die leeft in de wereld van vandaag, kunnen we niet van een zwijgende God spreken. De houding van de moderne mens kan beter worden vergeleken met die van het joodse volk in de tijd van Jezus, dan met het handjevol trouwe volgelingen dat gedurende Zijn leven in Hem geloofden. De Zoon van God kwam in de wereld door mens te worden in de onbevleete schoot van Maria. De mensgeworden Zoon van God openbaarde ons alles wat nodig is om niet als een blinde tastend door het leven te gaan en steeds maar weer op de rand van wanhoop te balanceren. En zijn leven op aarde eindigde door zijn sterven aan het kruis waarmee Hij ons verlost heeft van zonden en de gevolgen daarvan. Vervolgens is Hij op de derde dag uit de dood verrezen. En nu zit Hij in de hemel aan de rechterhand van de Vader. En, alsof Hij nog niet genoeg voor ons gedaan had, zond Hij ons de Heilige Geest en zal Hij zelf, tot aan het einde der tijden, bij ons blijven in de heilige Eucharistie. En toch blijven er mensen die het lef hebben om over een zwijgende God te spreken!

Zoals bekend zijn er verschillende soorten dove mensen, maar de meest dove zijn degenen die weigeren om te horen. Jezus had de toestand van de joden uit die tijd al duidelijk omschreven: “Was Ik niet gekomen en had Ik niet tot hen gesproken, zij zouden geen schuld hebben. Nu echter hebben zij voor hun zonde geen verontschuldiging.” (*Joh 15,22*) Zij hadden geen excuus meer voor hun zonden, want Christus was onder hen gekomen en had tot hen gesproken en de waarheid aan hen geopenbaard. Maar zij hebben Hem verworpen.

Hierbij gaat het niet om de wijze waarop je de woorden toepast die Christus vandaag tot ons richt. Het is een historisch feit dat Jezus in de wereld kwam en tot de hele mensheid sprak – dus tot de mensen uit het

verleden, tot de mensen van vandaag en tot degenen die na ons zullen komen. De hedendaagse mens, wie hij ook is, zal wel of niet aandacht willen schenken en geloof willen hechten aan de woorden van Christus en ze al dan niet naar waarde weten te schatten. Welke houding hij tegenover de komst van Christus op aarde en tegenover diens prediking aanneemt, is geheel en al zijn eigen zaak. Maar hij moet daarbij ook helder en duidelijk voor ogen houden dat Christus eens zei: “Want wie Mij verwerpt en mijn woorden niet aanvaardt, heeft reeds iemand die hem veroordeelt: het woord dat Ik gesproken heb, dat zal hem veroordelen op de laatste dag.” (Joh 12,48)

Maar hoe staat het met de mensen, die zijn woorden hebben gehoord en ernaar luisteren? De woorden uit de Bergrede, waarmee we dit hoofdstuk begonnen zijn, lijken juist op die mensen van toepassing te zijn. Ieder die naar de woorden van Christus luistert, heeft de keuze uit twee alternatieven. Ofwel hij stemt in met de woorden die hij hoort en brengt ze in praktijk. Dat wil zeggen dat hij zijn hele leven inricht volgens de leer die Jezus Christus verkondigt en deze zo diep in zijn wezen laat doordringen dat deze leer de maatstaf wordt van al zijn doen en laten. Ofwel hij geeft er de voorkeur aan om niet met de leer van Christus in te stemmen en hij blijft weerstand en onwil voelen om deze in praktijk te brengen. Zo iemand gelooft wel in de woorden van Christus, maar alleen verstandelijk, alsof zij slechts het voorwerp zijn van puur intellectuele kennis, die op geen enkele manier van invloed mag zijn op zijn levenswijze. In feite laat hij zich bij zijn gedrag in werkelijkheid leiden door criteria die los staan van de woorden van Christus en soms zelfs strijdig zijn met zijn leer.

Als het gaat om de boodschap van het evangelie, staan er dus drie mogelijkheden voor de mens open. Mogelijkheid één: hij heeft van de hele Blijde Boodschap geen enkele weet. Mogelijkheid twee: hij kent de Boodschap wel maar wenst er geen gevolg aan te geven. Mogelijkheid drie: hij kent de Boodschap en richt zijn leven ernaar in. De eerste twee alternatieven hebben voor de mens catastrofale gevolgen. De heilige Augustinus heeft ooit geschreven: “Als je weigert te luisteren, veracht je wat je hoort en ben je niet bezig met iets te bouwen. Als je wel luistert,

maar je brengt het gehoorde niet in praktijk, dan bouw je aan een puinhoop.”

Het derde alternatief is daarom voor ieder voor wie het redelijke verstand meer is dan een stukje decoratie het enige wenselijke. Het verstand stelt de mens in staat om onderscheid te maken tussen wat goed voor hem is en wat hem schade berokkent, tussen wat waar is en wat een bedekte leugen, tussen rotsgrond waarop hij steun kan vinden en drijfzand dat hem zal laten verdrinken.

Vanaf het eerste begin is de noodzaak om de woorden van God in praktijk te brengen een belangrijke leerstelling van de christelijke leer geweest. Al een paar jaar na de dood van Christus gaf de heilige Jakobus de Mindere, een van de twaalf apostelen, ons het volgende advies: “Weest uitvoerders van het evangelie, en niet alleen toehoorders.” (*Jak 1,22*) Het is dus daarom niet genoeg om alleen maar naar de leer van God te luisteren. Wij moeten de leer van het evangelie ook in praktijk brengen. Anders zouden wij onszelf bedriegen, want in zo’n geval zou ons geloof in Jezus Christus en onze kennis van de Goddelijke openbaring ons op de gedachte kunnen brengen dat we als leerlingen van Jezus Christus, als echte christenen, door het leven gaan, terwijl daar in werkelijkheid geen sprake van is: “Het koninkrijk Gods bestaat nu eenmaal niet in woorden, maar in kracht.” (*1 Kor 4,20*)

Op daden komt het dus aan. Maar welke daden worden van ons gevraagd? Iedereen die met iets bezig is, bereikt een resultaat. De farizeeër die in de tempel bad en God dankte dat hij niet was zoals de anderen, omdat hij een ‘tiende’ afdroeg van alles wat hij bezat, omdat hij regelmatig vastte, omdat hij niemand kwaad deed... hij was met iets bezig. Feitelijk waren de Farizeeërs van die tijd geweldig ijverig. Zij waren altijd stipt op tijd voor de diensten in de tempel. Zij hielden zich trouw aan de voorschriften van de sabbat. Zij droegen hun gebedsriemen op onberispelijke wijze, precies volgens hun voorschriften. Ze betaalden hun schulden stipt op tijd. Zij wassen hun vaten op de voorgeschreven wijze... En daarnaast deden ze nog wel duizend andere dingen. Al deze bezigheden werden als goede werken beschouwd, omdat geen ervan indruiste tegen wat God had voorgeschreven. Integendeel, ze volgden nauwkeurig alle voorschriften uit de Wet. En toch leken deze goede werken hun ge-

heel geen goed te doen. Jezus zelf adviseerde ons om het gedrag van de Schriftgeleerden en Farizeeërs niet na te volgen: “Ik zeg u: Als uw goedheid die van de Schriftgeleerden en Farizeeërs niet ver overtreft, zult gij zeker niet binnengaan in het Rijk der hemelen.” (Mt 5,20)

Wij kunnen ons afvragen waarom niets van wat zij met hun vurige werken tot stand hadden gebracht, van enig nut voor hen was. Het antwoord is simpel: zij bouwden niet op vaste grond. Zij gebruikten de woorden van Jezus Christus niet als het fundament waarop zij hun leven bouwden.

Van ons wordt verwacht dat we op rotsgrond bouwen, dat wij de woorden van de Heer in praktijk brengen, dat we ‘uitvoerders van het evangelie’ zijn. Maar dit alles moet meer zijn dan alleen maar het opbergen in een of ander uithoekje van onze geest van de waarheden die God ons heeft geopenbaard. Het is niet zo dat wij de woorden van Christus letterlijk of op een abstracte manier moeten geloven, alsof zij alleen maar bedoeld zijn om uitgevoerd te worden of de weergave zijn van een louter theoretische oefening. Wat wij moeten doen is niet alleen maar laten zien dat wij in de woorden van God geloven door enkele formele plichtplegingen te vervullen, die meestal bestaan uit gewoontes die tegenwoordig, vooral onder de ouderen, bekend staan als ‘de normen van devotie’. Het is niet alleen maar een kwestie van het uitvoeren van bepaalde activiteiten, bepaalde werkzaamheden. Het is meer een kwestie van alles in de praktijk brengen van wat de Heer ons heeft geleerd. En dat is iets heel anders.

Jezus zei dat de Farizeeërs mensen waren die God aanbaden met hun mond en met hun lippen terwijl ze met hun hart ver van Hem verwijderd waren. Hun werken hadden uitsluitend een uitwendig doel. Zij gingen niet vergezeld van een passende inwendige gesteldheid. Dus werden ze vaak op een volledig automatische, alledaagse manier verricht, waarbij ze overgoten waren met een stevige saus schijnheiligheid. Zij deden daarmee natuurlijk geen verkeerde dingen maar hun werken waren op zichzelf van nul en generlei waarde, en schoten te kort.

De Farizeeërs geloofden inderdaad in God. Zij waren zich bewust een uitverkoren volk te zijn. Zij beoefenden hun formalistische vroomheid,

waarbij zij continu een beroep deden op de wet van Mozes. Toch weigerden ze niet alleen om in Jezus Christus te geloven, die door de Vader werd gezonden en die één is met de Vader, maar zij hebben Hem ook gekruisigd. De wet van Mozes met de daarin voorgeschreven vrome praktijken werd in hun handen enkel een afwerend schild waarmee zij zich verdedigden tegen de eisen die de woorden van Jezus aan hen stelden – woorden die als vaste rotsgrond de stabiliteit van ons geestelijk bouwwerk kunnen garanderen. Ons geestelijk leven zal nooit stuk gaan zolang het gebouwd is op de woorden van Christus. Geen enkel ander fundament biedt deze zekerheid.

Zoals de heilige Hiëronymus pleegde te zeggen, christenen worden niet als christenen geboren, maar ze worden het. Op dezelfde wijze was het voor de joden niet voldoende om als kinderen van Abraham geboren te zijn. Ondanks hun afkomst aarzelde de heilige Johannes de Doper niet om hen hypocrieten te noemen. Men vroeg Gandhi eens wat er gedaan moest worden om het christendom in India vaste grond onder de voeten te geven. Hij antwoordde: “Het eerste dat ik de christenen zou aanraden is dat zij allemaal hun leven gaan leiden volgens het voorbeeld van Jezus Christus.”

Zou dit misschien de echte reden zijn waarom wij christenen nog steeds ruïnes bouwen? We hebben nog steeds maar niet besloten de leer van Christus in praktijk te brengen. Het lijkt alsof wij zijn leer overeind houden op een wijze die afdoende is, maar alleen op een theoretische manier. En zelfs dat laatste is in de huidige tijd nog maar de vraag, niet-waar?

We nemen een groot risico door ons geloof alleen maar op verstandelijke wijze te onderhouden, zonder dat wij het vertalen naar wat de heilige Chrysostomus ooit “de gehoorzaamheid van onze werken” noemde. Ik geloof dat het Paul Bourget was die op treffende wijze duidelijk maakte wat dit risico inhoudt: wie niet leeft zoals hij denkt, gaat uiteindelijk denken zoals hij leeft. Wanneer we niet volgens de leer van het evangelie leven, als wij de woorden van Christus niet in praktijk brengen, dan gaan wij geleidelijk onze manier van denken aanpassen aan enkele van onze activiteiten, die niet in overeenstemming zijn met ons geloof, aan hande-

lingen die we niet meer los willen laten. Je hoeft tegenwoordig maar om je heen te kijken om te beamen dat dit waar is.

Niet het geloof in de woorden van Jezus Christus is de oorzaak geweest van de secularisatie van de wereld waarin wij nu leven. De secularisatie is eerder veroorzaakt door een gedrag dat niet in overeenstemming en zelfs in tegenspraak is met de woorden van Jezus Christus. Dat heeft uiteindelijk geleid tot de secularisatie van het geloof, waarbij het zodanig ontdaan werd van zijn bovennatuurlijke inhoud, dat zelfs de godheid van Jezus Christus op godslasterlijke wijze ontkennd werd.

Er wordt dus meer van ons gevraagd, willen wij 'uitvoerders van het evangelie' zijn, om zo de woorden van Christus in praktijk te brengen. Het soort werk dat de Farizeeërs verrichtten, kan slechts leiden tot vervlakking en het afnemen van het geloof, waarbij het zelfs zover kan komen dat het geloof geheel verdwijnt. De Farizeeërs immers stemden hun gedachten af op hun formalistisch gedrag.

Helaas zien wij dat op dit moment hetzelfde proces plaats heeft bij die katholieken die weliswaar katholiek willen blijven (en zich zelfs als katholiek bestempelen) maar die, in tegenspraak hiermee, praktijken verdedigen die niet in overeenstemming zijn met het evangelie, zoals echtscheiding, het gebruik van voorbehoedmiddelen, de bevrijdingstheologie, het geloof ondergeschikt maken aan de 'eisen' van de moderne mens, enz. (De zogenaamde 'christenen voor het socialisme' of de 'christelijke marxisten' wil ik zelfs niet noemen, omdat deze mensen met de beste wil van de wereld niet langer christenen genoemd kunnen worden.) En dat is niet alleen mijn persoonlijke mening, dit is gelukkig ook de heldere leer van het hoofd van de Kerk.

Enkele jaren geleden, tijdens zijn homilie ter ere van het feest van de heilige Petrus en Paulus, riep paus Paulus VI hevig geëmotioneerd en verdrietig uit: "Niemand heeft nog vertrouwen in de Kerk. Zij hebben nu meer vertrouwen in de eerste de beste profeet die via de krant of een sociale beweging tot ons spreekt. Zij volgen hem en vragen hem of hij de formule voor hen heeft om een echt leven te leiden..."

Dergelijke mensen weigeren te accepteren wat zij nodig hebben en wat alleen Christus hun kan geven. Dus zoeken zij naar iets van een profane waarzegger, van een valse profeet. Een dergelijk gedrag is onthullend en

symptomatisch. Het laat een leegheid zien die hoe dan ook opgevuld moet worden, zelfs met de kortstondigheid van menselijke doctrines die geen inhoud hebben en die de onwerkelijkheid van louter theorie in zich dragen. Voor het ogenblik lijken deze vluchtige doctrines hun doel te dienen, maar wanneer zij eenmaal in contact komen met de werkelijkheid van het leven zelf, worden zij nutteloos en worden zij terzijde geschoven, waarbij er een gat achterblijft dat nog dieper is dan voorheen.

Tegenwoordig is het christelijk leven van veel katholieken op ieder sociaal en religieus niveau een puinhoop geworden, omdat zij niet leven volgens het evangelie, omdat zij de woorden van het evangelie niet in praktijk brengen. Zelfs het christelijk geloof zelf schijnt een berg afval te zijn geworden. Deze omwenteling kan door iedereen die zijn ogen open heeft duidelijk worden waargenomen. De paus zelf heeft dit onder de aandacht gebracht, en de tekenen waren al vele jaren geleden waarneembaar.

Het was, voor zover ik mij kan herinneren, ergens in de jaren veertig dat ik een boek las van een Duitse schrijver met de titel 'Het grote schandaal'. De afvalligheid was toen al voelbaar. En wij christenen waren en zijn de oorzaak van dat grote schandaal, doordat wij ons leven leiden op een manier die strijdig is met ons geloof en dat zelfs een verkeerde voorstelling lijkt te geven van dit geloof. De stelling van de Duitse schrijver was dat wij ons heel erg gedragen als de Farizeeërs omdat wij tevreden en voldaan lijken te zijn als wij ons vastklampen aan onze status van kinderen van de Kerk, van een uitverkoren volk. Alsof dit enkele feit voldoende zou zijn om ons te behoeden voor alle gevaren. Op dezelfde manier riepen de joden, ten tijde van Jezus, uit: "Wij zijn kinderen van Abraham!" Zij waren ervan overtuigd dat dit gegeven (samen met het vervullen van de wettelijke voorschriften op een manier, die goed zichtbaar was voor de buitenwereld) voldoende was voor hun zaligheid.

Jezus vraagt een grote inzet van ons als Hij ons zegt dat er maar één manier bestaat om stevig te bouwen, namelijk door zijn woorden in praktijk te brengen. Hoe begrijpen wij wat al Zijn eisen inhouden? Wij hebben de neiging de eisen die het geloof aan ons stelt te beschouwen als iets dat alleen maar naast ons leven van elke dag gelegd moet worden.

Een naast elkaar plaatsen dus. Een parallel. Is dit de manier waarop wij de eisen, die het geloof aan ons stelt, moeten begrijpen?

Immers, als wij op deze wijze door zouden gaan met onszelf te beschouwen als leerlingen van Christus en zelfs publiekelijk een speciale positie zouden ontleen aan het feit dat wij leerlingen van Hem zijn, zal ons waarschijnlijk ook hetzelfde overkomen wat Donoso Cortés overkwam. Vanaf het moment dat hij toegaf dat hij gedurende die periode van zijn leven vóór 1848 nog katholiek was, maar dan een katholiek met een uitgeblust geloof dat geen sturing gaf aan zijn gedachten, dat geen inspiratie vormde voor zijn toespraken en dat in het geheel geen invloed had op zijn handelen, was hij in staat wat hierna volgt op overtuigende wijze op papier te zetten.

Als wij de woorden van Christus in praktijk willen brengen, kunnen wij ons er niet toe beperken om af en toe iets goeds te doen: op zondagen en verplichte katholieke feestdagen de Mis bijwonen, af en toe wat bidden, er bewust voor zorgen dat we anderen niet benadelen of op zijn minst ervoor zorgen dat we hun geen ernstige schade toebrengen.

Een 'uitvoerder van het evangelie' zijn betekent veel meer dan dat. Het betekent dat wij ons hele leven op God moeten richten. Jezus vatte het geheel met een geweldige precisie samen in de Bergrede toen Hij zei: "Maar zoekt eerst het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid: dan zal dat alles u erbij gegeven worden." (*Mt 6,33*) Als wij de woorden van God daadwerkelijk in praktijk brengen, moeten wij bovenal standvastig en consequent volgens zijn leer leven. Dit impliceert dat wij de wil van God en zijn heerlijkheid niet op de tweede plaats moeten stellen, zodat er andere dingen zijn die wij écht belangrijk vinden. Het betekent dat wij ons leven moeten leiden voor God en niet voor onszelf. Wij moeten vastbesloten zijn boven alles zijn geboden te onderhouden, ongeacht alle andere eisen die aan ons gesteld worden, hoe moeilijk het ook is om volgens deze geboden te leven en hoeveel inspanning dit ook van ons vergt. De leer van Christus moet voor ons de toetssteen zijn voor de gehele waarheid, omdat God zelf de Waarheid is.

Als wij dit alleen vanuit menselijk oogpunt bezien, lijkt een dergelijk leven volledig onbereikbaar te zijn. Maar iemand die de gave van het doopsel heeft ontvangen, kan en mag niet alleen maar op een menselijke

manier denken. Want er is iets in hem dat meer is dan alleen maar menselijk, namelijk iets dat bovennatuurlijk is: de heiligmakende genade, de gave van God aan de mensen. Deze genade verandert ons in kinderen die door God zijn aangenomen en het bekleedt ons met een sterkte die onze natuurlijke broosheid compenseert. Door de kracht van genade kunnen wij aan ons leven die derde dimensie geven, die dit leven diepte geeft.

Bovennatuurlijke genade lijkt op zout dat smaak aan ons leven geeft zonder dat het zelf wordt opgemerkt. Het geeft geur aan alles wat wij doen, zodat onze handelingen een onbeschrijfelijke kwaliteit krijgen die ze onderscheidt van de handelingen van iemand die deze bovennatuurlijke gave niet bezit. Genade vormt onze handelingen om in levende werken. Zij houden op dode werken te zijn. Het is niet langer een zaak van je af en toe bezighouden met zuiver formalistische handelingen, van het verrichten van werkzaamheden op een puur uitwendige en alledaagse wijze.

Het is niet zo dat wij de wet goed moeten bestuderen om te voorkomen dat iemand ons kan betrappen wanneer wij die wet overtreden, op de wijze waarop een sluw persoon de dingen zo regelt dat er nooit een bewijs tegen hem gevonden kan worden van zijn misdaden.

Het Woord van God moet niet alleen naar de letter vervuld worden, maar vooral naar de geest. Wij lezen in het Evangelie volgens de heilige Johannes: “De woorden die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en leven” (*Joh 6,63*), en niet alleen maar klanken die elke inhoud missen.

De heilige Augustinus heeft ooit gezegd: “Bemin en doe wat je wilt.” Waarom heeft hij dat gezegd? Omdat iemand die echt liefheeft altijd datgene wil doen wat zijn geliefde wenst. Hij staat niet boven de wet. In feite staat hij noch boven noch onder de wet, maar eerder in de wet. En Jezus Christus heeft de wet van de angst verdreven en Hij heeft ons de wet van de liefde gebracht.

Wij zijn kinderen van God en God is onze Vader, een Vader die zoveel van ons houdt dat hij zijn eniggeboren Zoon niet gespaard heeft. Hij heeft Hem overgeleverd aan de dood zodat wij, die eens dood waren, nu kunnen leven. Wij brengen de woorden van God niet in praktijk door ons voor Hem te vernederen, door Hem af en toe een beperkte hoeveelheid tijd of een beetje geld beschikbaar te stellen. Wij zijn geen uitvoerders

van het evangelie wanneer wij zelden met Hem spreken en wanneer wij slechts nu en dan een eerbiedig woord tot Hem richten. Hierbij erkennen wij weliswaar dat Hij bestaat, maar wij herinneren ons dan slechts af en toe dat wij zo moeten handelen, en dan zijn het de goede omgangsvormen die ons verplichten Hem van tijd tot tijd te groeten. En wij kunnen zelfs vinden dat wij wegens onze grote eerbied voor God er recht op hebben om een eeuwige beloning van Hem te verwachten.

Wij kunnen in ons leven God niet op de tweede, derde, vierde of lagere plaats stellen door aan andere zaken prioriteit te geven, alsof dat de belangrijkste zaken zijn waar wij ons mee bezig moeten houden. Deze andere zaken kunnen bestaan in onze preoccupatie met economische zaken (materieel welzijn, de kwaliteit van het leven, en andere dergelijke zaken). Zij kunnen ook bestaan in een bijna uitsluitende gerichtheid op onze sociale relaties (wij vergeten deze activiteiten bijna nooit, wij hebben er altijd tijd voor, en wij schijnen in onze agenda nooit ruimtegebrek te hebben om op te schrijven wanneer ze plaatsvinden, en waar en met wie). Ook kunnen zij betrekking hebben op vermaak, rust en recreatie (de bioscoop, het theater, televisie, voetbal, of onze lichamelijke gezondheid en fitheid).

Bij de politiek geïnteresseerden kunnen deze andere activiteiten tot groot enthousiasme leiden voor de afbraak van gevestigde structuren, de hartstochtelijke verdediging van de democratie, de organisatie van een totaal nieuwe sociale orde of de vestiging van een blijvende revolutie. Dit zijn activiteiten waaraan zowel kapitalisten als marxisten zich met de vasthoudendheid van een bulldog aan vastklampen, in de hoop hierin de werkelijke betekenis van hun leven te vinden.

Ik wil natuurlijk niet zeggen dat wij ons niet druk moeten maken over hoe wij geld kunnen verdienen om aan onze basale levensbehoeften te kunnen voldoen. Ook heb ik niets tegen sociale relaties, rust en recreatie, of het bezig zijn met politieke werkzaamheden, enz. Wat ik werkelijk wil zeggen is dat geen enkele van deze activiteiten door de mens boven God gesteld mogen worden. Wij moeten ze ook niet opzoeken op zo'n manier dat wij ons er, ten koste van de Goddelijke openbaring, volledig in verliezen. Zoek eerst het Koninkrijk van God. Al het andere dat wij doen, moeten wij doen omdat God dat van ons wil en op de manier zoals Hij het

wil. Dan zal al het andere dat wij nodig hebben ons eveneens gegeven worden.

Het is waar dat wij soms versteld staan over de mate van onze dwaasheid en de intensiteit van onze blindheid. Wij weten dat de woorden van God waar zijn. Alles wat God ons gezegd heeft, geeft exact de werkelijkheid weer. Dit betekent dat wij, als wij aandacht aan Hem besteden en doen wat Hij ons zegt, vaste grond onder onze voeten zullen hebben, omdat wij dan handelen met volledige werkelijkheidszin. Ook al weten wij dit allemaal en zelfs al weten wij dat God ons niet zal bedriegen, dat Hij ons geen leugens vertelt en dat Hij geen utopische en gevoelloze idealist is, toch kunnen wij bij onszelf ervaren dat wij niet volledig op alle waarheden willen vertrouwen die Hij ons geopenbaard heeft. En wij kunnen ook nog weigeren conform deze waarheden te handelen, zelfs wanneer alles om ons heen in elkaar schijnt te vallen.

Dit is wat er werkelijk met ons gebeurt: wij lijken meer overtuigd door wat de mensen ons zeggen en voorhouden, dan door wat God ons zelf geopenbaard heeft. Toch is het niet genoeg ons innerlijk leven te omringen met goede voornemens. Ongetwijfeld moeten wij de bedoeling hebben om altijd het goede te doen. Maar dit alleen is zeker niet genoeg. Liefde die niet vertaald wordt in werken, die niet duidelijk wordt uitgedrukt in daden, is even nutteloos als onverschilligheid, even nutteloos als de goede bedoelingen van Sancho Panza toen hij tot Don Quichot schreeuwde: “O, mijn heer! Ga alstublieft niet dood! Neem liever mijn advies over en leef nog vele jaren.” En wij moeten niet onverschillig zijn ten opzichte van God.

De apostelen slaagden erin de steunpilaren van de kerk te zijn. De eerste christenen speelden het klaar de Blijde Boodschap van verlossing te verspreiden, ondanks krachtige oppositie vanuit de godsdiensten en gewoontes van de oude wereld. Zij en de eerste christenen slaagden erin al deze moeilijke taken te vervullen omdat, zoals de heilige Johannes Chrysostomus ons zegt, zij allen “op doeltreffende wijze leerden wat zij moesten doen. Zij leerden het niet alleen, maar zij praktiseerden het ook met geestdrift. En zij praktiseerden het niet alleen in de steden en de stadscentra maar ook midden in de bergen.”

Het is onze gemeenschappelijke ervaring dat wij op onze reis door het leven door stormen, stortregens en overstromingen worden overvallen waarmee wij, in navolging van de heilige apostel Johannes, bedoelen: de begeerte van het vlees, de begeerte van het oog, en de hoogmoed. Een blik op onze wereld van vandaag moet voldoende zijn om overtuigd te raken van de enorme intensiteit waarmee seks, geld en macht de geest en het hart van de mensen bewerken.

Wij zijn ook getuige van de vele levens die kapotgaan aan de zwakte van de basis waarop ze zijn gebouwd. Dergelijke levens bestaan uit tragische mislukkingen omdat de mensen die deze levens leiden, de ijdele hoop hebben dat zij zowel God als de wereld tegelijkertijd kunnen dienen. Zij denken dat het alleen maar nodig is om het Woord van God aan te passen aan de eisen die de wereld tegenwoordig aan ons stelt. Dit doen zij in de veronderstelling dat de woorden van God, ook al worden zij door ieder mens naar eigen maatstaf geïnterpreteerd, toch de woorden van God blijven. Maar dit is alleen maar het bouwen van een huis op drijfzand, en het is evident dat een dergelijk huis uiteindelijk helemaal in elkaar valt.

Als iemand het bouwwerk van zijn leven op vaste rotsgrond wil bouwen, dan moet hij doen wat God hem gevraagd heeft. Hij moet de woorden van God in praktijk brengen. Dit kan hij niet op een willekeurige manier doen, want hij moet het doen zoals God het wil en zoals de Kerk het hem leert. De mens moet zijn gedrag en zijn leven in overeenstemming brengen met de woorden van God. Hij moet de woorden van God niet zelf interpreteren zodat deze ten koste van alles aan zijn eigen kleinheid en zijn eigen beperkte belangen worden aangepast. Naarmate dit geschiedt, verliezen Gods woorden een deel van hun betekenis. Zo ontstaat er een verkeerde voorstelling van Gods woorden die daarmee hun kracht verliezen.

De mens heeft geweigerd met de woorden van God in te stemmen, erin te geloven en ze in praktijk te brengen. Daarom is de hedendaagse wereld een mislukking. Alles wat gewoonlijk vaststond en houvast gaf, wordt dagelijks ter discussie gesteld. Het is duidelijk dat de wereld in steeds ruimere mate overspoeld wordt door chaos. En dit is slechts een van de rotte vruchten – en nog niet eens de ergste – van de afkerige houding van de mens ten opzichte van wat waar en verstandig is.

Een dergelijke houding heeft de mens ertoe gebracht zijn geloof te veranderen in een artefact van zijn eigen slimheid, waarbij de waarheid over de werkelijkheid vervangen wordt door de onwaarheid van anderen's woorden. Christus heeft gezegd dat Hij de hoeksteen was die door de werklui werd weggegooid. Alle beschavingen die Christus ontkennen, zullen tegen deze massieve hoeksteen onvermijdelijk te pletter slaan.